

HETEROTOPIC VIEW

Journal homepage: www.heterotopicview.com

HETEROTOPIC
VIEW
Social Science Journal

ÇOCUK KİTAPLARININ TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMI'NDAKİ KÖK DEĞERLERLE UYUMUNU KONU ALAN MAKALELERİN EĞİLİMLERİ

TRENDS OF ARTICLES ON THE COMPATIBILITY OF CHILDREN'S BOOKS WITH THE ROOT VALUES IN THE TURKISH CURRICULUM

Tuğba GEDİKOĞLU¹

Makale Bilgisi

Gönderildiği Tarih

13.09.2023

Kabul Edildiği Tarih

08.12.2023

Article Info

Date Received

13.09.2023

Date Accepted

08.12.2023

Anahtar Sözcükler

Çocuk Kitabı, Kök Değerler,
Çocuk Edebiyatı, İçerik Analizi

Keywords

Children's Book, Root Values,
Children's Literature, Content
Analysis

Öz. Bu araştırmanın amacı, çocuk kitaplarını Millî Eğitim Bakanlığının belirlediği kök değerler açısından inceleyen makalelerin eğilimini belirlemektir. Doküman incelemesi ve nicel içerik analizi yöntemi kullanılarak bu hazırlanan çalışmada ele alınan 25 makale; yazarların bağlı olduğu kurumlar, çalışmaların yayımlandığı yıllar ve ait oldukları ana bilim dalları, incelenen kitapların yazarları, metod-analiz ve kök değerler olmak üzere 7 kategoride düzenlenmiştir. Kök değerler kapsamında incelenen çocuk kitaplarını konu alan makalelerde en fazla “sevgi” en az ise “dürüstlük” değerlerinin işlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada incelenen makalelerdeki çocuk kitaplarının kök değerlerle uyumunun göz önünde bulundurulması kitap yazarları, öğretmenler ve bu konuda çalışacak araştırmacılar için farklı çocuk kitaplarının da yöntem-içerik olarak incelenmesinde yol gösterici olacaktır.

Abstract. The aim of this research is to determine the trend of articles examining children's books in terms of root values determined by the Ministry of National Education. Using document analysis and quantitative content analysis method, 25 articles discussed in this study; It is organized in 7 categories: the institutions to which the authors are affiliated, the years in which the studies were published and the departments they belong to, the authors of the books examined, method-analysis and root values. It has been concluded that in the articles on children's books examined within the scope of root values, the values of "love" and "honesty" are the least. Considering the compatibility of children's books with the root values in the articles examined in the study will guide book authors, teachers and researchers who will work on this subject in the examination of different children's books in terms of methodology and content.

1. Giriş

Öğretim ilkelerinin temelini teşkil eden “çocuğa görelilik” ilkesi esas alınarak ortaya çıkan çocuk edebiyatı, çocukların fizyolojik, psikolojik özelliklerinin, ilgi ve ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulmasıyla çocuklara göre edebiyat oluşturulmasıdır. Çocuk edebiyatı, “Çocukların hayatı kavramasına yardımcı olacak, hayal gücünü geliştirici, okuma sevgisini aşıl原因an, eğitici bir edebiyat türü, çocuk yazını” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2023). Çocuk edebiyatı, çocukluk dönemlerinin ele alındığı veya çocukların oluşturduğu bir edebiyat değildir. Konusu ile çocukların hayal dünyasını genişleten, anlatımıyla da çocuğa görelilik ilkesine uyumlu olan en incelikli yazın biçimidir. Temizyürek (2003) çalışmasında

çocuğun; hayal dünyasına hitap eden, kelime hazinesine uygun, ana-dilini geliştirebilecek özellikte ve psiko-sosyolojik gelişimine katkı sağlayan edebiyat mahsullerinin “çocuk edebiyatı” içerisinde değerlendirildiğini belirtmiştir.

Çocuk edebiyatı ürünleri çocukların hayallerine, duygu ve düşüncelerine yönelik hazırlanmalı, onların gelişimsel özellikleri ve yeterlilikleri ile uyumlu olmalıdır, verilmek istenen bilgi çocukların yaş seviyesine göre düzenlenmelidir (Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2016). Çocuk kitapları sahip oldukları nitelik bakımından çocukların okuryazarlık becerilerine çeşitli şekilde etki etmektedir. Arıcı (2018) çocuk kitaplarının çocuklarda sanatsal bir bakış açısı ve okumaya yönelik zevk duygusu oluşturma gibi işlevlerinin de olması gerektiği-

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara

-ni belirtmektedir. Bu bağlamda çocuk edebiyatı ürünleri biçim ve içerik olarak araştırmacılar tarafından incelenmektedir.

Değerler, insanları diğer canlılardan ayıran bir özelliktir. Bireylerin bağlı oldukları toplumun değerlerini kavramaları sonucunda, bu davranışlar iyi bir vatandaş olarak topluma yansır. Kaplan ve Peker (2022) değer kavramının günlük yaşamdaki düşünce ve anlayışlara yön vermesinin yanı sıra doğru karar vermek için bir anahtar ve nasıl yaşanılması gerektiğine dair bir öğreti olduğunu belirtmektedir. Bu açıdan toplumun vazgeçilmez bir parçası olan ve nesiller boyu aktararak devam eden unsurlardan biri değerlerdir. Değer, “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet; üstün nitelik; bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” olarak tanımlanır (TDK, 2023). Kuçuradi’ye göre değer, aynı cinsten olanlar arasındaki özelliklerdir (Kuçuradi, 2013). Halstead ve Taylor ise değeri insanların, kişiler, olaylar ve nesnelere için istenen-istenmeyen, iyi-kötü gibi yargılarını oluşturan prensipleri olarak tanımlamaktadır (akt. Yazıcı, 2006). (Halstead ve Taylor, 2000). Değerlerin temelini teşkil eden kök değerler kültürün ve toplumun belirli normlarının geleceğe aktarılmasında büyük rol oynar.

Farklı tanımları yapılan “değer” kavramındaki “kök değerler” her millet için önem arz etmektedir. Bireylerin dil becerilerini geliştiren yazılı ve sözlü ürünler kök değerlerin taşıyıcısı konumundadır. Dilin doğru kullanılmasıyla ilgili sorunların giderek arttığı ve kültürün yozlaştığı günümüzde, çocukların dil becerilerinin geliştirilmesinde ve kültür aktarımında çocuk kitaplarının önemli bir rolü vardır. Çocuk edebiyatı ürünleri değerleri açıklama ve telkin etme yaklaşımı ile hazırlanarak çocuklara olay çerçevesinde kök değerler kazandırması açısından oldukça önemlidir. Çocuklar okudukları kitaplar sayesinde çevrelerine karşı geniş bir bakış açısı kazanmakta, iyi ve kötüyü, yararlı ve zararlıyı kitaplardaki karakterler ile özdeşleştirerek daha iyi kavramaktadırlar. Olumlu davranışların oluşturulması, olumsuz davranışların ise olumlu olarak değiştirilmesi için çocukluk dönemindeki değerler eğitimi oldukça önemlidir (Ulusoy ve Arslan, 2019).

Eğitimin temel amaçlarından biri kök değerleri benimsemiş ve yaşamlarında uygulayabilen bireyler yetiştirmektir. Kök değerler, farklı disiplinlerle ortak olarak öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel değerlerdir (Akhan, Subaşı ve Açıl, 2020). Bu doğrultuda öğretim programındaki temel değerlere, ayrı bir konu veya öğrenme alanı olarak yer verilmemekte, değerler programdaki tüm temalarla bütünleşik bir şekilde ele alınmaktadır. Öğretim programlarında yer alan kök değerler şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik. Türkçe Dersi Öğretim Programı (TDÖP)’nda değerler tüm temalarda yer almaktadır (TDÖP, 2019). Kök değerlerin programda yer alması Türkçe öğretiminde değerlerin büyük bir öneme sahip olduğunun göstergesidir (Kurudayıoğlu ve Şahin, 2020). Programın özel amaçlarından biri öğrencilerin millî,

manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerini sağlamaktır. Kök değerlerin ilişkili olduğu tutum ve davranışlar (TTKB, 2017, s. 24) tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1. Kök Değerlerin İlişkili Olduğu Tutum ve Davranışlar

Kök Değerler	İlişkili Tutum ve Davranışlar
Adalet	Adil olma, eşit davranma, paylaşma
Dostluk	Diğerkâmlık, güven duyma, anlayışlı olma, dayanışma, sadık olma, vefalı olma, yardımlaşma
Dürüstlük	Açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, güvenilir olma, sözünde durma
Öz denetim	Davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme
Sabır	Azimli olma, tahammül etme, beklemeyi bilme
Saygı	Alçakgönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme, muhatabının konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme
Sevgi	Aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma, güven duyma, merhametli olma, vefalı olma
Sorumluluk	Kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma; sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme
Vatanseverlik	Çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme
Yardımseverlik	Cömert olma, iş birliği yapma, merhametli olma, misafirperver olma, paylaşma

Bu çalışmada çocuk kitaplarının Türkçe Öğretim Programı’ndaki kök değerler ile uyumunu konu alan makaleler incelenmiştir. Araştırmanın amacı, çocuk kitaplarını MEB’in öğrencilere kazandırılmasını hedeflediği kök değerler bakımından inceleyen makalelerin eğilimini belirlemek ve yazarların kitaplarında en çok hangi kök değerlere yer verdiğine ulaşmaktır. Böylece hem ilgili alanyazında hem de çocuk kitaplarında öğretim programında yer alan kök değerlerin ne şekilde karşılık bulduğunun ortaya koyulması hedeflenmiştir. Çünkü MEB öğretim programlarında yer alan kök değerlerin eğitim paydaşları arasında yer alan akademik camia ile çocuk kitabı yazarları tarafından nasıl anlaşıldığı ve aktarıldığı değerlendirilerek bu çalışma için önemli kabul edilmiştir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Çocuk kitaplarının Türkçe Öğretim Programı’ndaki kök değerlerle uyumunu konu alan makalelerin incelenmesine dayalı olarak hazırlanan bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ve nicel içerik analizinden oluşan karma yöntem ile gerçekleştirilmiştir. “Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir” (Kıral, 2020). Wach (2013) doküman analizini, yazılı belgelerin analiz edilmesi için kullanılan nitel bir araştırma yöntemi olarak tanımlamaktadır. Doküman incelemesi yoluyla ulaşılan kaynaklardaki verilerin sınıflandırılmasında içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır.

İçerik analizi, “Belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenbilir bir tekniktir” (Büyüköztürk vd., 2013).

2.2. Örneklem

Bu çalışma Google Akademik (Google Scholar) ve DergiPark veri tabanlarında yer alan, Türkçe tam metin olarak hazırlanmış, erişime açık makalelerden oluşmaktadır. Bu veri tabanlarında “çocuk kitabı” ve “kök değerler” anahtar kelimeleriyle yapılan arama sonucunda 79 çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmalardan, çocuk kitaplarının Türkçe Öğretim Programı’ndaki kök değerler bakımından incelendiği makaleler analiz edilmiştir. Tezler, bildiriler, kitap bölümleri ve korelasyon çalışmaları araştırmaya dâhil edilmemiştir. Bu sınırlılıklar göz önüne alınarak ulaşılan 25 makale araştırmanın veri kaynağını oluşturmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Google Akademik ve DergiPark veri tabanlarında çocuk kitaplarının, MEB tarafından belirlenen kök değerler bakımından incelendiği makalelere ulaşılmış ve erişilen çalışmalar Microsoft Excel programında belirli başlıklar altında kategorize edilmiştir. Çalışmada; yazarın bağlı olduğu kurum, makalenin yayımlandığı yıl ve ait olduğu ana bilim dalı, makalelerde ele alınan kitapların yazarları, kullanılan araştırma metodu-analiz yöntemi ve kök değerler incelenmiştir. Makalelerin incelenmesinde kullanılan kodlamalar elde edilen verilerin yorumlanmasından yola çıkılarak hazırlanmıştır.

3. Bulgular

Araştırmadan elde edilen verilere dayanılarak çocuk kitaplarının kök değerler bakımından incelenmesi üzerine yazılmış olan makalelerin çeşitli kategorilere göre frekans ve yüzde değerleri tablolarda verilmiştir.

3.1. Yazarların Bağlı Olduğu Kurumlara Göre Dağılımı

İncelenen 25 çalışmanın yazarlarından 13 tanesi Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda öğretmen olarak görev yapmaktadır. Bu yazarların toplam yazar sayısı içindeki payı %27,6’dır. Akademi içerisinde ise en yüksek sayı (5) Bayburt Üniversitesine aittir. Tablo 2’de yazarların kurumlara dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 2. Yazarların Bağlı Olduğu Kurumlara Göre Dağılımı

Kurum	Frekans (f)	Yüzde (%)
Adıyaman Üniversitesi	2	4,2
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	4	8,5
Akdeniz Üniversitesi	3	6,3
Ardahan Üniversitesi	1	2,1
Atatürk Üniversitesi	1	2,1
Başkent Üniversitesi	1	2,1
Bayburt Üniversitesi	5	10,6
Binali Yıldırım Üniversitesi	2	4,2
Çukurova Üniversitesi	2	4,2
Gazi Üniversitesi	1	2,1

Gaziantep Üniversitesi	2	4,2
İnönü Üniversitesi	1	2,1
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi	1	2,1
Millî Eğitim Bakanlığı	13	27,6
Mudanya Üniversitesi	1	2,1
Ordu Üniversitesi	2	4,2
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	1	2,1
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1	2,1
Trabzon Üniversitesi	1	2,1
Uludağ Üniversitesi	1	2,1
Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi	1	2,1
Toplam	47	%100

3.2. Çalışmaların Yayımlandıkları Yıllara Göre Dağılımı

Tablo 3’te makalelerin yayımlandığı yıllar incelendiğinde Google Akademik ve DergiPark veri tabanlarında yer alan konu ile ilgili ilk çalışmanın 2020 yılına ait olduğu görülmektedir. Konu ile ilgili en fazla yayın yılı ise %48 oranla 2022’dir.

Tablo 3. Çalışmaların Yayımlandıkları Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Frekans (f)	Yüzde (%)
2020	3	12
2021	5	20
2022	12	48
2023	5	20
Toplam	25	%100

3.3. Yazarların Bağlı Oldukları Ana Bilim Dalına Göre Dağılımı

Tablo 4 incelendiğinde çalışmaların en fazla yapıldığı ana bilim dalının %78,7’lik oranla Türkçe Eğitimi olduğu görülmektedir. Okul Öncesi Eğitimi, Sınıf Eğitimi, Türk Dili ve Edebiyatı’nda ise birer çalışma bulunmaktadır.

Tablo 4. Yazarların Bağlı Oldukları Ana Bilim Dalına Göre Dağılımı

Ana Bilim Dalı	Frekans (f)	Yüzde (%)
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	4	8,5
Eğitim Bilimleri	3	4,5
Okul Öncesi Eğitimi	1	2,1
Sınıf Eğitimi	1	2,1
Türk Dili ve Edebiyatı	1	2,1
Türkçe Eğitimi	37	78,7
Toplam	47	%100

3.4. Çalışmalarda İncelenen Kitapların Yazarlarına Göre Dağılımı

Çalışmalarda incelenen kitaplar ayrıntılı olarak tablo 5’te verilmiştir. İncelenen kitapların yazarlarına bakıldığında Ayla Kutlu, Aytül Akal, Gülten Dayıoğlu, Miyase Sertbarut, Osman Çeviksoy, Sonnur Işıtan, Süleyman Teyek ve Üzeyir Gündüz adlı yazarların kitaplarını kök değerler açısından ele alan ikişer makale bulunduğu

görülmektedir. Tablodaki diğer yazarların eserleri birer makalede incelenmiştir.

Tablo 5. Çalışmalardaki Kitapların Yazarlarına Göre Dağılımı

Yazar	Frekans (f)	Yüzde (%)
Adam Blade	1	1,5
Afşin Gürler	1	1,5
Ahmet Yozgat	1	1,5
Ayla Kutlu	2	3,1
Aysel Gürmen	1	1,5
Ayşe Kilimci	1	1,5
Aytül Akal	2	3,1
Behiç Ak	1	1,5
Bekir Erdem	1	1,5
Bilgin Adalı	1	1,5
Cahit Uçuk	1	1,5
Edmondo De Amicis	1	1,5
Elif Şafak	1	1,5
Emel Sancak	1	1,5
Emine Düvar	1	1,5
Esra Çelik	1	1,5
Fatma Aydar	1	1,5
Gülsevin Kırıl	1	1,5
Gülten Dayıoğlu	2	3,1
Hamdi Ülker	1	1,5
Hatice Gülensoy	1	1,5
Hicabi Kurlangıç	1	1,5
Huri Dursun Özkan	1	1,5
Işık Okçu	1	1,5
Jose Mauro De Vasconcelos	1	1,5
Kadir Girgin	1	1,5
Mehtap Teker	1	1,5
Melih Tuğtağ	1	1,5
Michael Ende	1	1,5
Miyase Sertbarut	2	3,1
Mukadder Bilgili	1	1,5
Mustafa Necati Sepetçioğlu	1	1,5
Müzeyyen Güven Alver	1	1,5
Nazan Özenç Uçak	1	1,5
Nilüfer Kahveci	1	1,5
Nurben Doğan	1	1,5
Orhan Dündar	1	1,5
Osman Çeviksoy	2	3,1
Özge Selçuk	1	1,5
Perihan Karayel	1	1,5
Reyhan Bask	1	1,5
Sabahattin Ali	1	1,5
Sait Faik Abasıyanık	1	1,5
Samed Behrengi	1	1,5
Serap Kurbanoglu	1	1,5
Serhan Kansu	1	1,5
Sevim Ak	1	1,5
Sonnur Işıtan	2	3,1
Süheyla Pınar Hakkı	1	1,5
Süleyman Teyek	2	3,1
Şehbenderzâde Filibeli	1	1,5
Şermin Yaşar	1	1,5
Üzeyir Gündüz	2	3,1
Veli Üstün	1	1,5
Yeşim Saygın Armutak	1	1,5
Yusuf Dursun	1	1,5
Zehra Ünüvar	1	1,5
Toplam	65	%100

3.5. Çalışmaların Kullanılan Yöntemlere Göre Dağılımı

Makalelerde veri analizinde kullanılan yöntemler incelenmiştir. Yapılan çalışmalarda doküman incelemesi araştırma türünün tercih edildiği saptanmıştır. İncelenen bu makalelerde en fazla betimsel analiz (%48) yapılmıştır. Tablo 6'da incelenen 25 çalışmada kullanılan yöntemler gösterilmiştir.

Tablo 6. Çalışmaların Yöntemlere Göre Dağılımı

Analiz	Frekans (f)	Yüzde (%)
Betimsel	12	48
Doküman	5	20
Frekans	1	4
İçerik	7	28
Toplam	25	%100

3.6. Çalışmalarda İncelenen Kitapların Kök Değerlere Göre Dağılımı

Makalelerde incelenen çocuk kitaplarındaki kök değerlerin dağılımı tablo 7'de verilmiştir. İlgili makaleler, incelemiş olduğu kitaplarda en az ve en çok kullanılan kök değerleri belirlemiştir. Buna göre bu çalışmalardan hareketle veriler incelendiğinde ele alınan çocuk kitaplarında en fazla “sevgi” kök değerinin işlendiği görülmektedir. Bunun haricinde “saygı”, yardımseverlik” ve “öz denetim” değerleri de diğer değerlere oranla daha fazla yer bulmuştur. En az “dürüstlük” değerine yer verilmiştir. Kitaplar içerisinde “adalet”, “dürüstlük”, “vatanseverlik” ve “öz denetim” kök değerleri ise düşük kalmıştır.

Tablo 7. İncelenen Kitapların Kök Değerlere Göre Dağılımı

Kök Değerler	En Düşük (f)	En Yüksek (f)
Adalet	7	1
Dostluk	2	-
Dürüstlük	8	1
Öz denetim	4	4
Sabır	1	1
Saygı	-	5
Sevgi	1	16
Sorumluluk	-	2
Vatanseverlik	5	1
Yardımseverlik	-	4

4. Sonuç

Çalışmada Google Akademik ve DergiPark veri tabanlarında, sınırlılıklar kapsamında taranan 25 makalenin verilerine göre en çok çalışmanın Millî Eğitim Bakanlığına bağlı öğretmenler tarafından yapıldığı, bu veri tabanlarındaki ilk çalışmanın 2020 yılına ait olduğu tespit edilmiştir. MEB içerisinde görev yapan yazarların öğretim programlarındaki kök değerlere yönelik bir anlamda izleme ve değerlendirme şeklinde de ifade edilebilecek çalışmalar ortaya koyması son derece kıymetli bulunmuştur. Çocuk kitaplarının kök değerler açısından incelendiği çalışmaların büyük çoğunluğu Türkçe Eğitimi Ana Bilim dalında görev yapan akademisyenlerce yapılmıştır. En çok incelenen çocuk kitabı yazarları ise Ayla Kutlu, Aytül Akal, Gülten Dayıoğlu, Miyase Sertbarut, Osman Çeviksoy, Sonnur Işıtan, Süleyman Teyek ve Üzeyir Gündüz'dür. Çalışmalarda değerlendirmenin genel itibarıyla tek yazar ve eser üzerinden yürütüldüğü görülmektedir. İncelenen çalışmalardaki kök değerlerin dağılımında en fazla “sevgi” değerinin; en az ise “dürüstlük” değerinin işlendiği görülmektedir.

Çocukların kendi benliklerinin farkına varabilmeleri ve yaşama dair bilince sahip olabilmeleri bakımından çocuk edebiyatı eserleri önemlidir. Karatay'a (2007) göre çocuk edebiyatının ilk amacı çocuğu eğitmek olmasa bile çocuklara özgü hazırlanan kitaplar çocuklarda oluşturduğu etkiyle, onların olaylara karşı yaklaşımlarını önemli ölçüde etkilemektedir. MEB tarafından hazırlanan öğretim programlarında kazandırılması gereken kazanımlar ve kök değerler yer almaktadır. Bu kök değerler; "adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik" (MEB, 2019) şeklindedir. Bu kök değerlerin konuyla uyumlu şekilde işlendiği çocuk kitaplarının okutulması, kalıcı olması hedeflenen davranışların çocuklara kazandırılması bakımından önemlidir. Bu kitaplarla bireysel değerlerin kazandırılması mümkün olabilmektedir (Tuğluk, 2018).

Çalışma sonucunda değinilmesi gereken önemli bir husus da çocuk kitaplarının incelenmesi ve değerlendirilmesi üzerine yapılan çalışmaların oranının "Çocuk Gelişimi ve Eğitimi" bölümünde oldukça düşük (%8,5) olduğudur. Oysa çocuk edebiyatı, çocukluk döneminin anlatıldığı, basit ve küçümsenecek bir edebiyat değildir çünkü bireylerin gelişimi çocukluk döneminden başlar ve bu açıdan çocuk edebiyatı aslında gelişimde temel bir basamaktır. Ayrıca üzerinde titizlikle çalışılması gereken bu eserlerin hem çocukların gelişimsel özelliklerine uygun olup olmadığının hem de onların algılarına ve zevklerine hitap edip etmediğinin ortaya koyulması açısından son derece önemlidir. Çünkü toplumsal değerlerin çocuklara dayatılmadan, dolaylı yollardan, örtük olarak öğretilmesi iyi hazırlanmış çocuk edebiyatı eserleri ile mümkündür. Bu yüzden çocuk edebiyatı eserlerinde kazandırılmak istenen değerler olaylarla iç içe ve konu ile bütünlük sağlayacak şekilde verilmelidir. Eserler sade, çocukların anlayabileceği bir üslupla kaleme alınmalıdır. Çünkü çocuklara onların dili ile yapılan anlatım, onlar için değer yargıları oluşturur ve kök değerlerin daha doğru bir şekilde kazandırılmasını sağlar.

Okul çağı çocukları için kitap hazırlayan yazarlar ulusal ve uluslararası öğretim programlarını ve eğitim içeriklerini dikkate almalıdırlar. Bu bağlamda hazırlanan kitaplar hem ulusal değerlerin aktarımında hem de evrensel değerlerle bütünleşmiş bireylerin yetiştirilmesinde daha fazla paya sahip olacaktır.

Etik Beyan

Yazar çalışmasında Etik ilkelere uymuş olduğunu beyan etmiştir.

Finansman Beyanı

Yazar, çalışmanın herhangi bir aşamasında kişi, kurum ya da kuruluştan maddi destek alınmadığını beyan etmiştir.

5. Kaynakça

- Akhan, N. E., Subaşı, E., ve Açıl, F. B. (2020). Öğretmen adaylarının kök değerlere ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3 (2), 115-134.
- Arcı, A. F. (2018). *Çocuk edebiyatı ve kültürü*. Pegem Akademi Yayıncılık.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. A., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Halstead, J. Mark & Taylor, J. Monica (2000). Learning and teaching about values: a review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30 (2), 169-202.
- Kaplan, H., ve Peker, S. (2022). Kök değerler açısından Özbek masalları. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 426-444.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-477.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Sürt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Kuçuradi, I. (2013). *İnsan ve değerleri*. Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Kurudayıoğlu, M., ve Şahin, S. (2020). Türkçe dersi öğretim programı'nda yer alan kök değerler açısından Rafadan Tayfa çizgi filminin incelenmesi. *Journal of History School*, (47), 2636-2656.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1.2.3.4.5.6.7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara.
- TDK Sözlük. (2023). <https://sozluk.gov.tr/> [E.T. 11.04.2023].
- Temizyürek, F. (2003). Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatının önemi. *TÜBAR*, 8, 161-167.
- Temizyürek, F., Şahbaz, N. K., ve Gürel, Z. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- TTKB. (2017). Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf
- Tuğluk, İ. H. (2018). Değerler eğitimi yönünden klasik hikâyelerimizin önemi: Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşide-i Arab örneği. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (21), 18-29.
- Ulusoy, K., ve Arslan, A. (2019). Değerli bir kavram olarak "değer ve değerler eğitimi". T. Refik, T. ve U. Kadir (Ed.), *Farklı yönleriyle değerler eğitimi (3. Baskı)* içinde (1-16). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Wach, E. (2013). Learning about qualitative document analysis. https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/20.500.12413/2989/PP%20InBrief%2013%20QDA%20FINAL_2.pdf?sequence=4.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler Eğitimi'ne genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 499-522.

EK 1. Araştırma Kapsamında İncelenen Makalelerin Listesi

- Abdullatif, H. B., ve Kırkılıç, H. A. (2021). Yeşim Saygın Armutak'ın "Bataklığın Kıyısındaki Ev" adlı çocuk romanının kök değerler açısından incelenmesi. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 110-128.
- Aydın, İ., ve Öksüz, A. (2021). Çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (25), 579-619.
- Bulut, K. (2021). Ayla Kutlu'nun 'Merhaba Sevgi' adlı çocuk romanının değerler eğitimi ve on kök değer açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (57), 248-272.
- Calp, M., ve Kaplan, C. (2021). Samed Behrengi'nin Sevgi Masalı, Bir Şeftali Bin Şeftali ve Kel Güvercinci adlı öykülerinin kök değerler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(42), 39-72.
- Çoban, A. (2022). Gülten Dayıoğlu'nun Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk adlı gezi kitabının kök değerler bağlamında incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 62-71.
- Delican, B. (2022). MEB Kültür Yayınları çocuk kitapları dizisi üzerine bir inceleme; hikâye edici kitapların türleri, temaları, kök değerleri ve çatışma türleri. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13 (4), 113-130.
- Fırat, H., Yıldız, M., Ataş, M. Z., ve Çelik, İ. H. (2022). Zehra Ünüvar'ın çocuk kitaplarının değerler eğitimi yönüyle incelenmesi. *İletişim ve Sanat Dergisi*, 3 (7), 118-133.
- Gençer, G., ve Kahtalı, B. D. (2022). Şermin Yaşar'ın çocuk kitaplarının kök değerler açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 17 (3).
- Gülbahar, B. (2022). Ayla Kutlu'nun çocuk kitaplarındaki eğitsel değerler. *Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 2 (1), 23-51.
- Kaplan, K., ve Arıc, Ş. (2022). Kök değerler açısından Osman Çeviksoy'un romanları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitimi (TEKE) Dergisi*, 11(4), 1531-1546.
- Karakoç Öztürk, B., ve Destegüloğlu, B. (2022). Çocuk kitaplarının kültürel aktarım açısından incelenmesi. *Celal Bayar University Journal of Social Sciences/Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20 (2).
- Kaya, M., ve Arıcı, Ş. (2022). Osman Çeviksoy'un Hikâyelerinin Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan on kök değer açısından incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(36), 1439-1472.
- Kaya, M., ve Gül, B. (2023). Adam Blade'in Canavar Peşinde adlı çocuk kitaplarının on kök değer açısından incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(2), 1234-1258.
- Kıymaz, M. S., ve Altay, E. (2021). Behiç Ak'ın Tavşan Dişli Bir Gözlemcinin Notları adlı çocuk romanı üzerine kök değerler açısından bir inceleme. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 27-61.
- Korkutan, K., ve Kaplan, K. (2022). Çocuk Kalbi isimli çocuk romanının Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kök değerler açısından incelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 21(1), 545- 563.
- Köse, Ü., ve Direkci, B. (2022). Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin eserlerinin kök değerler açısından incelenmesi. *Turkish Academic Research Review*, 7(4), 1005-1023.
- Musuloğlu, B. N., Çelik, B., Sezgin, E., ve Daltaban, T. (2023). Şeker Portakalı serisinin on kök değer kapsamında incelenmesi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 54-80.
- Ortaköylü, S., ve Durukan, E. (2023). Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları serisinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi. *Anadolu Dil ve Eğitim Dergisi*, 1(1), 21-29.
- Özbaşı, S. (2020). Türkçe dersi öğretim programındaki kök değerler çerçevesinde Aytül Akal masallarının incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 178-192.
- Özcan, S. (2023). Michael Ende'nin "Momo" isimli eserinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi. *Mecmua*, (15), 106-114.
- Tozlu, N., ve Yüce, B. N. (2020). Hamdi Ülker'in eserlerinin kök değerler açısından incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*(21), 575-597.
- Ulun, E. B. (2022). Cahit Uçuk'un çocuk romanlarında değerler eğitimi. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 133-145.
- Utku, İ. E., ve Direkci, B. (2020). Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun eserlerinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi: Kültür Dizisi-I Örneği. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 101-114.
- Yardımcıel, F., ve Yılar, Ö. Aysel Gürmen'in eserlerinde iletilen değerler bağlamında bir inceleme. *Belgi*, (7), 16-32.
- Yıldız, B. (2023). Serhan Kansu'nun çocuk kitaplarında yer alan kök değerlerin felsefi açısından incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 1195-1221.